

SAVJET

RADIO I TELEVIZIJE CRNE GORE

Ombudsman RTCG

Podgorica, 31. 10. 2021.

SAVJETU RADIO I TELEVIZIJE CRNE GORE

Predmet: Zapisnik i mišljenje ombudsmana, na prigovore od 5. 10. 2021. i 14. 10. 2021. koje su dostavili **Media Centar** i **Institut za medije**.

Povod za dostavljanje prigovora je prilog o godišnjici bombardovanja Dubrovnika, emitovanom u Dnevniku 2 od 5. 10. 2021. godine.

Podnosioci prijave su naveli:

Izjava građanina u anketi predstavlja podsticanje govora mržnje a autorka priloga odlukom da uvrsti spornu izjavu, po našem mišljenju, izaziva sumnju o ideološkom i/ili političkom uticaju na njen rad upravo zbog podsticanja mržnje. Spornim prilogom prekršeni su Zakon o medijima i Zakon o elektronskim medijima koji propisuju: "Zabranjeno je objavljivanje informacija u medijima kojima se izražavaju ideje, tvrdnje i mišljenja koja izazivaju, šire, podstiču ili pravdaju diskriminaciju, mržnju ili nasilje protiv lica ili grupe lica zbog njihovog ličnog svojstva, političkog, vjerskog i drugog uvjerenja, ksenofobiju, rasnu mržnju, antisemitizam ili ostale oblike mržnje zasnovane na netoleranciji, uključujući i netoleranciju izraženu u formi nacionalizma, diskriminacije i neprijateljstva protiv manjinskog naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica." RTCG u svom radu dodatnu pažnju treba da posveti najtežim povredama profesionalnih standarda a dodatno mora povesti računa u obradi tema kao što je napad na Republiku Hrvatsku i Dubrovnik, u kojem je tadašnja uređivačka politika i struktura bila saučesnik političkoj eliti.

U emisiji Dnevnik 2 od 1. oktobra objavljen je izvještaj o godišnjici napada na Dubrovnik 1991. godine od strane nekadašnje JNA. U prilogu je, u okviru ankete sa građanima,

prenijet stav jednog građanina koji je na pitanje povodom napada na Dubrovnik izjavio: "Trebali su ga srazmjeriti sa zemljom". Prenosjenjem ove izjave u spornom prilogu je prekršen profesionalni standard koji se odnosi na objektivnost: "Pri izvještavanju treba izbjegavati sve što izaziva razumnu sumnju u objektivnost novinara ili nacionalnog javnog emitera i što bi moglo stvoriti predstavu da su oni izloženi pritisku ideološke, političke, finansijske, socijalne, vjerske ili kulturne prirode."

****

Institut za medije Crne Gore ulaže prigovor na prilog emitovan u informativnoj emisiji "Dnevnik 2" TVCG, od 1. oktobra 2021. godine, koji je posvećen sjećanju na granatiranje Dubrovnika 1991. godine.

Prilogom je, po našem sudu, prekršeno više profesionalnih standarda RTVCG, što je posebno problematično pri izvještavanju o osjetljivim temama. Smatramo novinarskim i uredničkim propustom da se bez kontekstualizacije u prilogu pusti izjava jednog od anketiranih, a koja glasi: "Trebali su ga srazmjeriti sa zemljom". Ta izjava predstavlja poziv na nasilje i govor mržnje i autorka priloga i uredništvo su propustili da to u istom prilogu, prilogu nakon ili posebnoj emisiji, stave u kritički kontekst i jasno se ograde od takvog stava.

Odlukom da se bez dodatnog uredničkog, novinarskog napora pojasni da je ovakav stav u manjini i da je on problematičan i sporan, autorka priloga i odgovorni urednici su, po našem sudu, prekršili principe tačnosti, objektivnosti, kredibiliteta, pravednosti i uravnoteženosti izvještavanja, što je moglo da izazove zabunu i čuđenje gledalaca u vezi sa odnosom TV CG prema spornoj ulozi tadašnje Crne Gore u napadu na Dubrovnik. Emitovanje sporne izjave bez uredničke ograde, pojašnjenja, osude i bez kontekstualizacije, je tolerisanje poziva na nasilje i govora mržnje.

Od interesa javnosti je da se zna da li je to stav TVCG ili je jasna ograda od spornih stavova. Bez jasne i nedvosmislene ograde i kritičke kontekstualizacije zamagljuje se odnos TVCG prema napadu na Dubrovnik 1991. godine.

Načelo tačnosti je prekršeno, jer je sporna izjava na način kako je emitovana, prezentovana kao činjenica s kojom su autorka i uredništvo saglasni. Iz ankete i čitavog priloga proizilazi da je sporni stav manjinski, što je trebalo prije emitovanja sporne izjave i naglasiti.

Prekršeno je i načelo objektivnosti, jer autorka i urednik nijesu uložili nikakav napor da gledaocima/teľjkama objasne da je takav stav neprihvatljiv, problematičan, i da je za

osudu. Tako se nešto moralo učiniti u okviru istog priloga, novog koji bi išao odmah poslije njega I ili posebne emisije na tu temu.

Sve to je narušilo dobru namjeru autorke o sjećanju na sramnu ulogu nekadašnje Crne Gore I ugrozilo kredibilitet priloga. Novinari I urednici su, prema profesionalnim standardima RTVCG, odgovorni ne samo za ono što objave, već I za ono što prečute, a od interesa je za javnost.

Prilog ne uključuje činjenicu da jeste riječ o govoru mržnje I osudu istog, što gledaoca može da navede na pogrešan zaključak, čime je narušen princip pravednosti, kao I princip uravnoteženosti u izvještavanju koji poziva na "razumno procjenjivanje težine stavova I mišljenja".

Tražimo od vas da se izjasnite da li su prekršeni profesionalni standardi RTCG i koje će mjere uredništvo preduzeti da se slične greške ne ponove ?

IMCG želi profesionalan javni servis, u interesu svih građana Crne Gore I ovaj prigovor je naš doprinos tom cilju.

Uredništvo je odgovorilo:

U emisiji Dnevnik 2 od 1. januara bavili smo se godišnjicom napada na Dubrovnik 1991. godine od nekadašnje JNA. Tim povodom ekipa je boravila u Dubrovniku i snimala sagovornike koji su bili sudionici događaja koji su se desili prije 30 godina, sagovornike u Crnoj Gori koji su takođe bili svjedoci tog doba, a anketa je obuhvatila i Herceg Novi.

Prilog je trajao više od četiri minuta, što je neuobičajeno dugo za dnevnik, ali je procijenjeno da tema to zaslužuje. Dio priče urađen u Dubrovniku, što je jasno pokazao prilog, ukazao je na ono što je i bio cilj – da poslije 30 godina i oni koji su bili napadnuti, nijesu zaboravili ali jesu oprostili, te da treba da se nastavi dalje u duhu dobrosusjedskih odnosa. Oni koji smatraju da je to najveća sramota Crne Gore postoje i u našoj državi, što se takođe moglo vidjeti u izvještaju.

No, svi smo svjedoci da i danas postoje oni koji se još nijesu suočili sa mračnom prošlošću i pogrešnim potezima. To je potvrdila i anketa snimljena u Herceg Novom, gdje je bilo teško naći one koji misle da je napad na Dubrovnik bio zločin. Od mnoštva negativnih komentara, emitovali smo samo jedan, upravo kako bi skrenuli pažnju javnosti da i danas postoje oni koji ne osuđuju taj događaj.

U tom smislu, smatramo da novinari to ne treba da kriju, jer to nije način suočavanja i ukazivanja na pogrešne odluke u prošlosti i sadašnjosti. Uostalom, praksa Evropskog suda za ljudska prava kaže da novinar ne može odgovarati za “prenošenje” jezika mržnje. Naprotiv, da je javni interes da se takvi stavovi ne sakrivaju...

U prilog tome govori i presuda Evropskog suda za ljudska prava “Jeršild protiv Danske”, na kojoj se i gradi praksa tog suda, a koju vam u nastavku dostavljamo.

Jersild protiv Danske, predstavka br. 15890/89, presuda od 23. septembra 1994. godine:
pravo novinara da izvjestite o govoru mržnje

Slučaj se ticao novinara koji je napravio dokumentarni film, koji je između ostalog sadržao i insert iz televizijskog programa u kojem je intervjuisao tri pripadnika jedne rasističke grupe. Njih trojica iznijeli su uvredljive i pogrдне komentare na račun imigranata i etničkih grupa, a novinar je osuđen za pomaganje u širenju rasističkih stavova. On se žalio Sudu tvrdeći da je osuda prekršila njegovo pravo na slobodu izražavanja.

Praveći razliku između trojice mladića koju su iznijeli rasističke primjedbe i novinara, koji je o tome izvijestio, Evropski sud za ljudska prava konstatovao je da je osuda prekršila njegovo pravo na slobodu izražavanja. Sud je dalje zaključio da je novinar imao za cilj da razotkrije rasizam i analizira i objasni rasističke stavove, što predstavlja pitanje od velikog javnog interesa o kojem javnost ima pravo da bude obaviještena. Sud je takođe uzeo u obzir činjenicu da, u cjelini, film nije imao za cilj propagiranje rasističkih pogleda i ideja, kao i to da je emisija emitovana u kasnijim večernjim satima i da je bila namjenjena starijoj publici.

ZAKLJUČAK OMBUDSMANA

Odgovor uredništva u kojem se navodi presuda Evropskog suda za ljudska prava **pravo na slobodu izražavanja** bi možda moglo da se primijeni u dokumentarnim emisijama. Međutim, u ovom slučaju riječ je o nosećoj informativnoj emisiji RTCG, te je stoga veoma važno za javnost kakvu poruku šaljemo. Godišnjica napada na Dubrovnik je još uvijek osjetljiva tema. Podrazumijeva se da i dalje, nažalost, postoje oni koji podržavaju nekadašnje granatiranje Dubrovnika, te stoga smatram da nije bilo neophodno objavljivati stav “druge strane”, što je učinjeno u konkretnom

slučaju, posebno ako ne postoji jasno distanciranje od tog stava - “Razumno procjenjivanje težine određenih stavova i mišljenja, njihov značaj ili potencijalni značaj” (Pravilnik o programskim principima I profesionalnim standardima RTCG, član 12).

Predlog Savjetu

Da se prigovor uvaži.

Ombudsman RTCG

Danijela Popović

